

120-letnica Prostovoljnega gasilskega društva Železniki

Irena Prevc Hajdinjak

Na pomoč!

To je klic v stiski. Požar, prometna nesreča, pogrešana oseba, poplave ... In koga najprej pokličemo? Gasilce, ker se ne sprašujejo, ali se jim ljubi, ne koliko je ura, kako so utrujeni in še najmanj, koliko bodo za to plačani. Ne sprašujejo, ali jih potrebujejo mladi ali stari, levi ali desni, verni ali ateisti, izobraženi ali nepismeni. Gasilci ne tarnajo, da se nič ne splača. Pomagajo prostovoljno in vedno priskočijo na pomoč, če je treba, tvegajo tudi svoja življenja.

"Gasilca ne dela blesteči kroj, temveč čut ljubezni do človeštva, čut ljubezni do svojega bližnjega, čut ljubezni do naroda in svoje domovine." To so besede organizatorja slovenskega gasilstva Franca Barleta iz leta 1919, izrečene pred sto leti, pa še vedno veljajo. V teh egoističnih, materialističnih časih je to ena redkih organizacij prostovoljcev, ki deluje za skupno dobro vseh nas.

Na našem območju deluje več prostovoljnih gasilskih društev: PGD Selca, PGD Zali Log, PGD Rudno, PGD Dražgoše, PGD Sorica, PGD Davča in PGD Železniki, ki letos praznuje 120 let delovanja.

Ustanovitev Gasilskega društva Železniki

Včasih je bila večina hiš in gospodarskih poslopij lesenih, leseni so bili vigenjci, bilo je več žag in zraven hlodi, tramovi, deske. Lahko si predstavljamo, da je pri delu v vigenjcih in kovačnicah hitro zago-relo. Znano je, da je leta 1620 Železnike uničil velik požar, ostala sta le visoka plavža na Racovniku in v Gorenjem koncu ter Plnada. Iz tistih dni se je ohrani-la Pesem nočnega čuvaja, ki je moral šestkrat na noč obiti Železnike in paziti na ogenj ali dim, ki bi naznanjal možnost požara.

Tudi v knjigi Antona Globočnika *Železniki bere-mo* o več požarih.

- 23. 5. 1822 je zagorelo v vigenjcu za Warlovo hišo in veter je ogenj hitro zanesel iz Gorenjega konca na Trnje, Racovnik, Škovine, Češnjico in Studeno. Uničujoč požar je uničil 146 hiš z gospodarskimi poslopji, župno cerkev, obe fužini, šest vigenjcev in spodnji pokriti most čez Soro. Umrlo je šest lju-di. (Podroben opis najdete v članku Janeza Rihtar-šiča v *Železnih nitih* 9).

- 31. 5. 1822 je v Gorenjem koncu spet izbruhnil požar v nekem skednju in upepelil 13 hiš z gospo-darskimi poslopji, dve kovačnici in več skladišč oglja.

- V noči med 18. in 19. februarjem 1846 je izbruhnil požar v hlevu irharja Škofica v Gornjih Železnikih in pogorelo je osem hiš z gospodarskimi poslopji.

Že v šestdesetih letih 19. stoletja so se ustanav-ljala prva gasilska društva. V loškem arhivu najde-mo dokumenta Pravila Prostovoljnega gasilskega društva v Železnikih in Službeni red Prostovoljnega gasilskega društva v Železnikih iz leta 1897. Zapis iz arhiva nam pove:

"7. marca 1898 je okrajni glavar v Kranju v pismu, naslovljenem na gospoda Luka Košmelja v Železni-kih, sporočil:

Visoko okrajno deželno predsedništvo je z od-lokom z dne 3. t. m. št. 863 ustanovitev društva 'Prostovoljno gasilsko društvo' s sedežem v Železni-kih po vsebini od ustanoviteljev z dne 15. 2. 1898 predloženih pravil v smislu društvenega zakona z dne 15. novembra 1867 drž. zak. potrdilo. O tem se ustanovniki obveščajo ob povratku jednega izvoda

Prvi gasilci v Železnikih. Fotografija je last Antona Sedeja.

društvenih pravil in službenega reda s pristavkom, da se ima končna ustanovitev društva semkaj naznaniti."

In kdo so bili "ustanovniki"? V ohranjeni knjigi članstva so vpisani ustanovni člani: Frančišek Košmelj – načelnik, Gabrijel Thaler – podnačelnik, Anton Globočnik – blagajnik, Luka Košmelj – tajnik in odborniki: Josip Demšar, Janez Demšar in Josip Košmelj.

Ob ustanovitvi je društvo štel 52 operativnih članov. Poleg njih je bilo v PGD Železniki še 20 častnih in 44 podpornih članov. Imeli so celo svojega društvenega zdravnika. Najprej so nabavili opremo – enocevno snemalno brizgalno in usposobili moštvo. Na bajerju pred Škrjercem (na Klovžah) so si zgradili prvi gasilski dom. Bil je lesen, s "turnom" za sušenje cevi, z dvokrilnimi vrati, nad katerimi je bila trimetrška tabla z napisom Gasilni dom, okrašena s sliko gasilske čelade in sekirice z letnico 1898. Preko bajerja so bili položeni hrastovi in macesnovi tramovi, tla so bili debeli plohi, v sredini pa lesena loputa za črpanje vode ali pa za odtekanje vode iz cevi v bajer. V širino je meril osem do deset metrov,

v dolžino deset do dvanajst metrov in pokrit je bil s skrilasto streho.

Do prve svetovne vojne so v Železnikih in bližnji okolici gasili požare štirinajstkrat. Med vojno je delo društva zastalo, saj je bila večina članov mobilizirana in mnogi se žal nikoli niso vrnili domov.

Gasilstvo med prvo in drugo svetovno vojno

Leta 1919 pa so ponovno začeli z delovanjem in zbirali denar za novo ročno brizgalno. Leta 1921 so jo kupili pri trvdki Samass v Ljubljani. Bila je dvocevna in na vozu s štirimi kolesi. Nakup nove, moderne brizgalne je bil velik dogodek, zato so jo slovesno krstili. Njena botra je bila mlada učiteljica Frančiška Grohar, pozneje poročena Benedičič. V tem času v letih od 1919 do 1922 je društvo vodil Matej Klopčič, za njim pa Polde Košmelj.

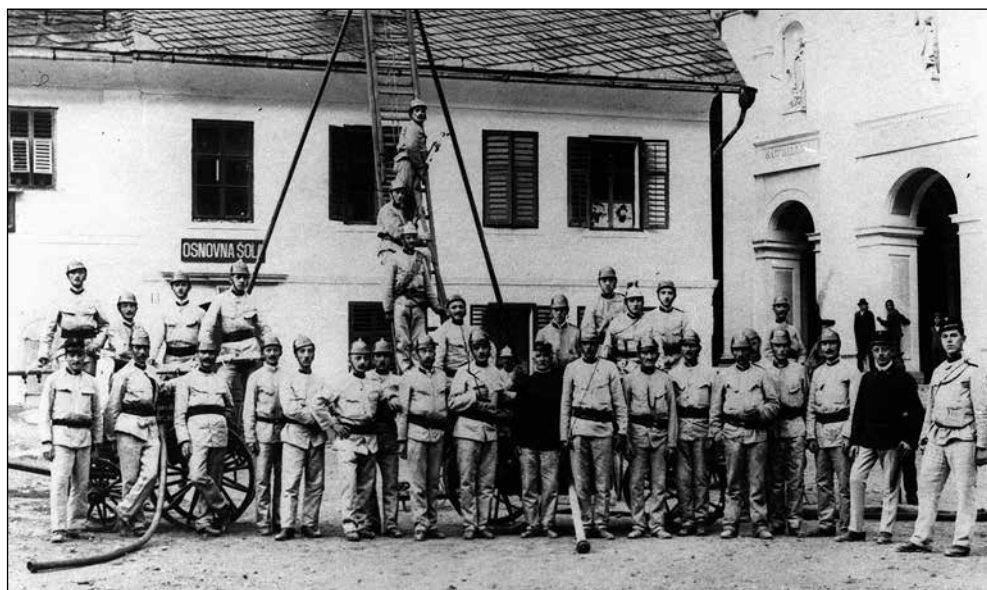
V času med obema vojnama je PGD Železniki veliko delovalo na družabnem in kulturnem področju, prirejali so veselice, zabave, tombole, igre in tako pridobivali potrebna sredstva za nabavo orodja in opreme. Leseni gasilski dom nad bajerjem je postal premajhen in dotrajan, zato so začeli razmišljati o novem, zidanem domu in o motorni brizgalni. 27. 7. 1930 so se na tretji seji odbora odločili, da bodo najprej gradili dom, čeprav so se zavedali, da bodo zaradi gospodarske krize in velike brezposelnosti težko nabrali sredstva. Občina jim je obljubila poroštvo, denar pa so nabirali s prostovoljnimi prispevki in s krediti.

Najprej so potrebovali zemljišče. Načelnik Polde Košmelj je videl primerno parcelo, na kateri je bilo smetišče in podrtija lastnika veleposestnika Egra. Eger smetišča ni bil pripravljen prodati, kaj šele podariti, gasilci pa niso imeli denarja. Košmelj je vztrajno hodil k Egru in ga prepričeval. Menda mu je zagrozil, da če bo kje na njegovem v Železnikih gorelo, gasilci ne bodo posredovali. Bil je lastnik več kot tretjine hiš, zato se je naposled vdal.

Na seji 29. 6. 1931 je bila prva točka stavba novega gasilskega doma. Najprej so obravnavali načrte

Vabilo na proslavo ob 25-letnici.

Gasilska vaja na Trnju leta 1925. Fotografija je last Antona Sedeja.

in prepis zemljišča, potem pa gradnjo škarpe. Citi-ram zapisnik:

"Navzoči član Pegam Matevž je pripravljen prevzeti vodstvo pri gradnji škarpe, za to delo se mu sporazumno določi Din 40 dnevne plače in da se ga na stroške društva zavaruje pri O. O. Za delavce predlaga in odobri vodstvo in odbor sledeče člane: Pegam Ignac, Primožič Ivan, Vrhunc Josip, Čemažar Martin, Šuštar Jakob. Plača pri navadnem delu Din 3,50 na uro, pri

težjem delu naplačilo, bolniško blagajno plača društvo. Za delo pri pripravi peska in druga navadna dela, se plača Din 3,00 na uro, za to delo pridejo v poštev brezposelni člani, ki naj se zglase pri načelniku."

Gradnjo je vodil stavbni odbor, v katerem so bili člani PGD: Polde Košmelj, Franc Srebernjak, Niko Žumer, Florjan Tavčar, Ferdo Šmid, Janez Keržar in s strani občine župan Karol Dolenc in odbornika Pavle Tavčar in Janko Demšar. Ko je leta 1933 Niko Žu-

Nova "motorka" pred gasilnim domom leta 1938. Fotografija je last Antona Sedeja.

mer postal župan, je prišel v odbor kot predstavnik občine namesto Dolenca, in tako je imelo društvo pri občini vso možno podporo.

Pri gradnji so predano sodelovali vsi člani, občina in občani. Posebej pa je treba poudariti, da so nekateri zalagali aktivnosti gasilcev s svojim denarjem: Polde Košmelj (mesar), Franc Srebernjak (dimnikar) in Mitja Košmelj (gostilničar). Prav tako so s svojimi denarnimi prispevki pomembno sodelovali premožnejši občani.

Tako so ob proslavljanju 40-letnice leta 1938 na Racovniku otvorili nov, zanimivo grajen gasilski dom s turnom in kupili novo motorno brizgalno, ki je omogočala precej večjo operativno učinkovitost. Ročno snemalno brizgalno so leta 1939 prodali Janku Kemperlu.

V tem času je imelo društvo nekaj nad 40 aktivnih, 3–5 častnih in 20 podpornih članov. Posredovali so pri 20 požarih in treh povodnjih.

Žal je uspešno delovanje društva prekinila druga svetovna vojna. Člani so odhajali v vojno, ostajali so le starejši, ki so bili oproščeni vojaščine in so bili vključeni v nemško protipožarno organizacijo Feuerwehrrverein. Leta 1942 so dobili gasilske uniforme in nekaj cevi. Gasilska četa je štela okrog 20 članov in posredovali so pri sedmih požarih. Seveda niso smeli gasiti požarov, ki so jih zanetili okupatorji. Od

Vabilo na 40-letnico društva.

leta 1943 je ta nemška organizacija izgubljala vpliv v Železnikih. Od novembra 1944 do osvoboditve pa je bil gasilski dom na razpolago partizanskim enotam. Tu je delovala tudi Pionirska brigada Ratitovec.

Petnajst gasilcev se ni vrnilo iz vojne, štirinajst jih je padlo v partizanih, eden pa v nemški vojski.

Člani PGD Železniki na festivalu v Kranju leta 1950. Fotografija je last Antona Sedeja.

Po drugi svetovni vojni

V prvih povojnih letih je bilo treba obnoviti delo društva in gasilni dom, ki je bil zaradi vojne precej poškodovan, vendar so ga do leta 1958 uspeli adaptirati. 12. 9. 1948 je bil sklican ustanovni občni zbor, kjer so sprejeli nova društvena pravila v skladu z novim zakonom o prostovoljnih gasilskih društvih. Seveda so se ta pravila nenehno dopolnjevala in usklajevala skladno z razvojem države in družbe oziroma zakonodaje.

V skladu z napredkom pa je moralo imeti gasilsko društvo svoje gasilsko vozilo. Leta 1954 so pri trgovskem podjetju Odpad Ljubljana kupili avto za 200.000 din, vendar so dobili 50-odstotni popust in tako plačali le 100.000 din. Avto je bil v tako slabem stanju, da so se menda občani skeptično prijemali za glave. Vendar so gasilci poprijeli za delo in avto obnovili. Največ prostovoljnega dela so opravili: Jože Benedičič, Leopold Koblar, Niko Koblar, Janez Koblar, Mitja Košmelj, Franc Šubic, Janko Cvek, Anton Vrhunc, Franc Blaznik, Marjan Šmid, Mici Benedičič, Jožef Torkar, Filip Blaznik, Janez Markelj in drugi člani. Delali so 2.307 ur. S prostovoljnimi prispevki so nabrali 474.100 din, avto pa jih je brez gum in prostovoljnega dela stal 630.000 din. Svečani

sprejem avtomobila je bil na proslavi ob 60-letnici društva leta 1958. Ob tej priliki so tudi odkrili spominsko ploščo padlim gasilcem v NOB, vzdano na gasilskem domu.

S povojnim razvojem industrije v Selški dolini se je Gasilskemu društvu Železniki obetal boljši standard. V letu 1967 so kupili nov kombi IMV 1600 in novo motorno brizgalno Rosenbauer, v letu 1974 pa so kupili orodno vozilo TAM 2001. Leta 1988 so kupili novo avtocisterno TAM 190 15 BG s 500 litri vode, ki lahko služi v požarih ali pa z njo v sušnem obdobju lahko pripeljejo vodo občanom, saj je pitna. To cisterno uporabljajo še danes. Leta 1998 so imeli gasilci iz Železnikov še vozilo Zastava 650 AN – cisterno s 1800 litri vode in 280 kg prahu, ki je bilo nabavljeno leta 1981 in so ga imeli v hrambi v Industrijskem gasilskem društvu Alples, vozilo VAZ z visokotlačno črpalko, ki je primerno tudi za gozdne požare, poveljniško vozilo Lada Niva in gumijasti čoln za deset oseb za reševanje na vodi.

Ob stoletnici društva so kupili še gasilsko orodno vozilo IVECO 4 x 4 za prevoz moštva. V letu 2006 pa so kupili še kombinirano vozilo MAN GVC 16/25 z 2.500 litri vode, ki omogoča hitro in strokovno akcijo še danes.

Prvo gasilsko vozilo PGD Železniki Pionir leta 1955 pred Bogatajevo hišo, vodja Franc Šubic st. Fotografija je last Antona Sedeja.

60-letnica
PGD Železniki
leta 1958.
Fotografija je
last Antona
Sedeja.

PGD Železniki potrebuje nov gasilski dom

V primerjavi z napredkom vozil in opreme pa je stavba gasilskega doma na Racovniku močno zastajala. Postala je premajhna, dotrajana in težko dostopna za novo mehanizacijo. Že leta 1975 se je vodstvo GD ukvarjalo s tem problemom. V knjigi 50 let Gasilske zveze Škofja Loka za leto 1984 piše: "Glede na predvideno gradnjo centralnega gasil-

skega doma za Selško dolino v Železnikih se imenuje gradbeni odbor, predsednik: Rado Lotrič, IGD Alples, Anton Sedej, GD Železniki, Alojz Čufar, KS Železniki, Rudi Zadnik in Anton Kužnik, OGZ Škofja Loka in Tone Rakovec kot predstavnik podjetja ISKRA. Odbor se je večkrat sestel, do gradnje doma pa ni prišlo."

Trajalo je nekaj let, ko so gasilci sami iskali nadomestne lokacije in jih kar nekaj predlagali. V zapisniku GD Železniki z dne 4. 12. 1989 piše: "možne

Operativna gasilska enota PGD Železniki leta 1971. Foto: Anton Sedej

Slovesni sprejem
pionirjev v gasilsko
društvo leta 1972.
Foto: Anton Sedej

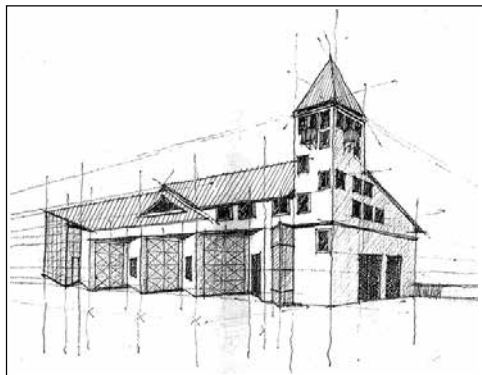
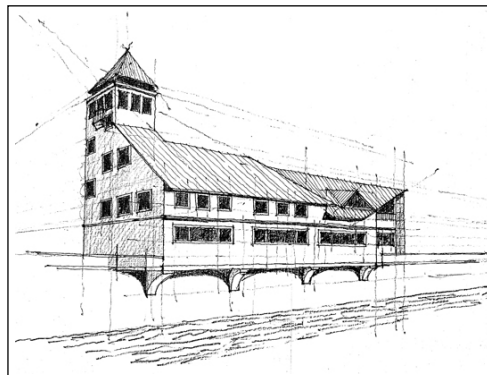
lokacije: 1. NIKO – Elektro – Tončka Simončič na Otokih v industrijski coni, 2. GD Železniki – adaptacija, 3. ISKRA Železniki na pobočju nad tovarno, med starim blokom in Antonom Bertoncelem in 4. ALPLES – podaljšek vratarne.

Citiram zapisnik: "Predlagane variante naj bi se obravnavale v soglasju Gasilskega društva in Krajevne skupnosti Železniki, vendar so hoteli brez soglasja Gasilskega društva društvo prenesti v Alples na Češnjico. Nastali so še osebni spori in zadeva je za nekaj let romala v predale in koše. Čas je tekkel, iskali so še druge lokacije, se sestajali in dogovarjali, vendar brez uspeha."

Kljub temu pa so ob 90-letnici društva uspeli še

zadnjič adaptirati stari gasilski dom na Racovniku. 40 odstotkov sredstev so pridobili iz občinske gasilske zveze, ostalo pa so dobili od krajanov in delovnih organizacij.

Po drugi strani je industrija v šestdesetih in sedemdesetih letih začela sama skrbeti za svojo požarno varnost, najprej s preventivo, pa tudi operativno – v Alplesu so ustanovili svoje samostojno gasilsko društvo, v Iskri, Niku in Tehtnici in Dom opremljeni pa so imeli organizirane protipožarne ekipe. Organizirano je potekal tudi program civilne zaščite. Tudi PGD Železniki se je okrepilo z delovanjem vaških gasilskih trojk na Studenem, v Smolevi, Podlonku, na Prtovču in v Martinj Vrh.

Vzhodna in zahodna fasada idejne skice za adaptacijo gasilskega doma na Racovniku. Vir: Programsko idejni načrti za gasilski dom na Racovniku, 1991.

PGD Železniki je v sedemdesetih letih odlično sodelovalo z Osnovno šolo Železniki, kjer je med pionirji vladalo veliko zanimanje za gasilstvo. Foto: Anton Sedej

Z vsestranskim razvojem so se pojavili novi materiali, nove tehnologije, nove nevarnosti in tudi prednosti. Spreminjajo se materiali za gradnjo, spreminjajo se proizvodnje, prav tako gasilska oprema in mehanizacija. Stari gasilski dom na Ravovniku je bil že precej dotrajan, lokacija pa zaradi ozkih mostov nedostopna oziroma težko dostopna za sodobna gasilska vozila. Gordijski vozil v zvezi z lokacijo novega doma je presegal takratni župan Železnikov Alojz Čufar, ki je gasilcem ponudil bivšo

mehanično delavnico podjetja Alples v stečaju. V knjigi 50 let gasilske zveze Škofja Loka preberemo: "Sodelovali so tudi v OGZ Škofja Loka in na seji 24. 3. 1993 imenovali odbor za odkup garaž, nekdanjih mehaničnih delavnic, v podjetju Alples za potrebe sektorja Železniki v sestavi predsednik Rudi Zadnik, člani pa Filip Jelenc, GD Železniki, Franc Pfajfar, predstavnik podjetja Alples, Janez Pfajfar, IGD Alples, Franc Žaberl, predstavnik sektorja Železniki in član IS občine Škofja Loka. Imenovana je bila tudi strokovna komisija za ureditev in operativno delo v odkupljenih garažah, predsednik Metod Jamnik. Odbora sta bila razrešena marca 1994. Leta 1994 se je nadaljevalo z ureditvijo in obnovo novega gasilskega orodišča sektorja Železniki v Alplesu."

Vendar je ta lokacija dolgo časa veljala za začasno rešitev z ogromno pomanjkljivostmi – bila je sredi industrijske cone, orodišče je bilo za zapornico, ni bilo možnosti dostopa 24 ur na dan za vse člane, ob poplavih je bilo orodišče neuporabno, nevarno za delo z mladino. Poleg tega je del orodišča pripadal Prostovoljnemu gasilskemu društvu Alples.

"Prostori so bili preurejeni le toliko, da smo lahko vanje pospravili vso gasilsko opremo in ogradili prostor za dve pisarni," je povedal tajnik PGD Matjaž Lotrič. Tudi stavba je bila precej neprimerna: brez ogrevanja, stranišč, tušev, intervencijske sobe, sejne sobe, dotrajana streha, nevarne odprtine in brez zunanjih površin. Kljub temu so z veliko vlože-

Vodstvo društva v svečanih gasilskih uniformah 19. 2. 1972: Anton Sedej, Filip Jelenc, Pavel Pikuš in Jože Markelj. Foto: Anton Sedej

80-letnico društva so slovesno praznovali.

Foto: Anton Sedej

nega prostovoljnega dela in s pomočjo prispevkov občanov in občine usposobili stavbo, da je lahko vsaj delno opravljala funkcijo gasilskega orodišča. Uspelo jim je tudi prodati stari gasilski dom na Racovniku. Sklenili so, da bodo vsa sredstva namenili iskanju alternativne rešitve.

Poplave 2007

V času reševanja lokacije oziroma ureditve novega gasilskega doma pa so Železnike prizadele katastrofalne poplave leta 2007. Kljub temu da so bili Železniki v zadnjih dvajsetih letih večkrat poplavljeni, saj so umeščeni v ozki dolini ob hudourniški Sori, ni nihče pričakoval tako izrednih razmer. Takrat PGD Železniki in PIGD Alples še nista bili združeni, zato bomo zapisali dve pričevanji gasilcev, ki sta sodelovala pri reševanju v teh poplavah.

Člani PGD Železniki in PIGD Alples so bili prvi, ki so ukrepali. Aleksander Hajdinjak, član PGD Železniki, takrat pa PIGD Alples, se spominja 18. 9. 2007, ki je bil dopoldne čisto navaden, deževen delovni dan. Ob 11. 50 sta s sodelavcem Gorazdom Benedičičem dobila klic, naj se gresta preobleč, da bosta namestila vreče s peskom, ker bo šla voda čez strugo. Češnjica je bila še pol metra pod mostom, zato ni bilo še nobene panike, vendar se je zgodil poplavni val Češnjice in že v petih minutah je voda poplavljala. Uspelo jima je dvakrat z viličarjem pripeljati vreče, s katerimi so poskusili narediti koridor, da bi voda tekla čez most. Začasno so zaježili most, Češnjica je tekla skozi Indramat in vdrla v tovarno, voda pa je že nosila prve avtomobile.

V tem pa je vdrla še Sora in ni bilo več kaj storiti. Zalilo je prvo cono Alplesa, vendar so bili delavci na srečo že na varnem. Odnášalo je avtomobile in odneslo je celo dva gradbena kontejnerja, ki sta se zagostila v Češnjici. V tem času so namreč v tovarni gradili novo skladišče in gradbena jama je bila sreča v nesreči, saj je zadržala veliko vode. Grozilo je, da bo odneslo most. Aleksander Hajdinjak in Sašo Gartnar, prav tako član PIGD Alples, sta se z vrvmi privezala na tovarnjak in izmenoma reševala most tako, da sta usmerjala hlode in korenine. Obrat Lesni program, Lesarstvo Gatej in Toplarna so bili odrezani, vendar so se vsi zaposleni, razen tajnice v Toplarni ge. Marice Gajgar, uspeli pravočasno umakniti. Ko je zalilo upravno stavbo Toplarne, se je tajnica rešila na mizo.

Njen mož je rotil gasilce, naj jo rešijo. Po dveh

urah je Česnjica malo upadla in ni bilo več nevarnosti za most. Hajdinjak in Gartnar sta se, privezana drug na drugega, podala do Toplarne – bredla sta muljasto vodo, po kateri so plavala polena in ki je je bilo še čez pas. Tudi v upravni stavbi Toplarne je voda že malo upadla, vdrla sta vrata in rešila tajnico ter jo spravila na varno. Gasilska zveza Slovenije je Gartnarja in Hajdinjaka za pogum naknadno odlikovala z redom za hrabrost.

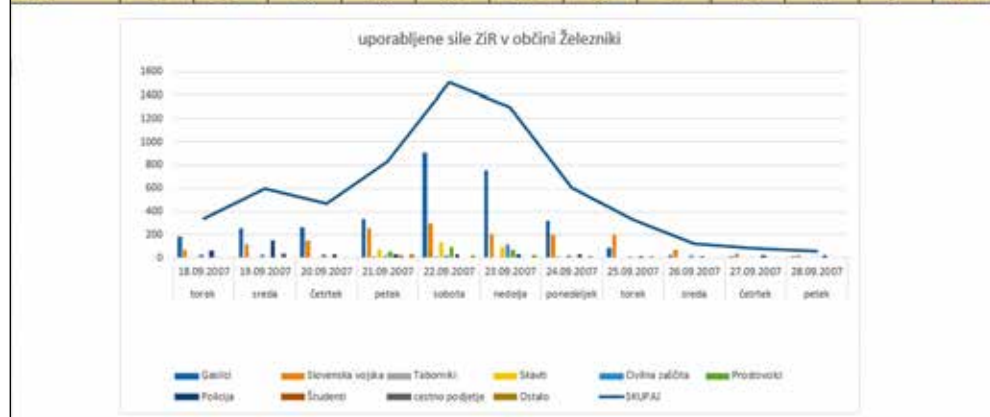
Ko je upadel poplavni val Sore, so vsi zaposleni takoj začeli s čiščenjem tovarne in v enem tednu jim je uspelo počistiti in sanirati Alples do take mere, da so ponovno začeli s proizvodnjo.

Član PGD Železniki, Klemen Šmid, takrat 27-letnik, se spominja, da je prišel prvi poziv iz Sorice, kjer je stanovanjsko hišo ogrožal plaz. Ker je zaposlen v Škofji Loki, je na poti do Železnikov prečkal štiri hudournike, ki so tekli čez cesto. Poklical je rejijski center za obveščanje, vendar ni bilo več zveze. Prebil se je do gasilskega doma, kjer je bilo ozračje že panično. Dolina je bila že odrezana, dve uri so bile prekinjene vse komunikacije. V Domelu je bilo za 14.

uro napovedano odprtje nove hale, zato je v Železnike prispel tudi takratni predsednik vlade g. Janez Janša. Pri Domelu je bila voda na cesti, 13 ljudi na avtomobilih, avtomobile je odnašalo, skratka, kaos.

V tem pa so dobili poziv iz Gorenjega konca Železnikov, da je na mostu pri Tehtnici ženska, ki ima vse simptome infarkta. V ta namen se je sestavila ekipa treh gasilcev: Rok Benedičič, Jože Kamenšek in Sebastjan Kamenšek, ki so se peš odpravili proti Gorenjemu koncu in kasneje tudi potrdili klic o oboleli gospe. Z nečloveškimi napori sta se Klemen Šmid in dr. Košir prebila do nje, poslali so tudi helikopter, vendar ni mogel pristati zaradi ponovnega poslabšanja vremenskih razmer. Vsi štirje gasilci so se prebili čez blato, mulj in za meter naraslo vodo, da so jo prepeljali do bencinskega servisa Petrol, kjer je čakal rešilec in jo odpeljal. Njo so rešili, njen sin Mirko Lotrič pa je bil ena od treh smrtnih žrtev poplav, ki so jih našli naslednji dan na različnih lokacijah. Vse štiri gasilce, ki so sodelovali v tej akciji, je Gasilska zveza Slovenije odlikovala z redom za hrabrost.

ENOTA	torek 18.09.2007	sreda 19.09.2007	četrtek 20.09.2007	petek 21.09.2007	sobota 22.09.2007	nedelja 23.09.2007	ponedeljek 24.09.2007	torek 25.09.2007	sreda 26.09.2007	četrtek 27.09.2007	petek 28.09.2007	SKUPAJ
Gasilci	180	253	260	337	908	752	323	82	18	10	10	3133
Slovenska vojska	70	119	147	253	295	208	202	202	68	38	20	1622
Taborniki				11	10		11					32
Škavti				68	133	90		3				294
Civilna zaščita	28	32	27	25	19	120	19	10	18	6	6	310
Prostovolci				55	93	71	7	6	4			236
Policija	65	150	32	32	32	32	32	14	11	24	21	445
Študenti				23								23
cestno podjetje		40					10					60
Ostalo				31	22	22		6				81
SKUPAJ	343	594	466	823	1512	1295	604	313	119	78	57	6238

Uradni podatki pomoči sil ŽIR za občino Železniki. Revija Ujma, 2008.

Zvečer ob osmih je bil sestanek na občini in tu so se dogovorili, da bo Klemen Šmid s pomočjo kolegov iz Gasilskega društva koordiniral reševalno akcijo. Ogromna zahvala pa gre vodji Civilne zaščite Slovenije Miranu Bogataju, ki je že prvi večer prišel pomagat in je prevzel vodenje. V štabu so bili gasilci, predstavniki policije in vojske. Prvič je bil aktiviran državni načrt zaščite in reševanja za poplave.

Aktiviran je bil bataljon slovenske vojske iz Slovenj Gradca, ki je edini namenjen za pomoč civilnemu prebivalstvu in je s seboj pripeljal pet poljskih kuhinj, kjer so naslednje dni kuhali civilisti za domačine, ki so ostali brez vsega, in za vse, ki so prišli pomagat. Pripeljali so tudi poljsko kopalnico in stranišča. Prišlo je tudi 24 vojakov iz kranjske vojašnice. Že prvi večer so za te vojake v večnamenskem prostoru v športni dvorani, v telovadnici osnovne šole in v kulturnem domu organizirali namestitve.

Predvsem pa so se gasilcem iz Železnikov pridružili prostovoljni gasilci iz mnogih gasilskih društev širom Slovenije. Tako je število ljudi, ki so priskočili na pomoč, naraslo tudi na 1.500, kar je že predstavljalo velik logistični problem. Poleg njih so žal

prihajali tudi 'firbci' in celo ljudje z nepoštenimi nameni, zato je bila tretji dan sprejeta odločitev o zaprtju območja z namenom zagotavljanja varnosti za poplavljenе in njihovega imetja ter organizirana vaška straža. Ogromno gasilcev, pripadnikov Civilne zaščite, prostovoljcev, vojakov, policistov, pa tudi prijateljev, znancev in sorodnikov je pripomoglo, da so bili Železniki v dvajsetih dneh spet povezani s svetom, prevozni in za silo očiščeni. Ali si lahko predstavljate, kako velikanski stroški bi nastali, če bi bilo treba vse to delo plačati?

Vsekakor so imeli gasilci PGD Železniki veliko vlogo pri organizaciji reševanja in reševanju samem, pri iskanju pogrešanih, pri organizaciji poplavne obnove, pri ocenjevanju škode, pri čiščenju poplavljenih hiš, pri oskrbovanju odrezanih Davče, Potoka, Martinj Vrha in Zalega Loga z nujnimi življenjskimi potrebščinami, hrano, vodo in nafto za agregat, pri organiziranju deponije za odplavljene avtomobile v Selcih, pri prepoznavanju lastništva uničenih avtomobilov, pri ugotavljanju škode. Mnogo jih je bilo na nogah od petih zjutraj do enajstih zvečer, da so pomagali drugim, čeprav

Operativna ekipa PGD leta 2012. Vir: PGD Železniki

so bili tudi sami poplavljeni. Njihova oprema je bila po poplavih iztrošena oziroma večinoma uničena. Vodja Civilne zaštite Slovenije Miran Bogataj je posredoval, da se je iztrošena oprema lahko nadomestila z novo, in s tem so gasilci PGD Železniki dobili novo opremo v vrednosti 24.000 evrov.

Nov gasilski dom

Člani gradbenega odbora Alojzij Demšar, Mihael Prevc, Franc Žaberl, Miloš Kamenšek in Damjan Mohorič so v letih 2008–2011 intenzivno iskali možne lokacije za nov gasilski dom. Po treh letih neuspešnega iskanja ustreznega zemljišča znotraj osrednjega novega dela Železnikov so člani gradbenega odbora sprejeli sklep, da se izvede popolna sanacija obstoječega gasilskega orodišča v lasti PGD Železniki. Za nekatere člane PGD Železniki je bila ta odločitev boleča, saj orodišče pač ni dom, in glede na

vlogo prostovoljnih gasilcev v poplavno in požarno ogroženem kraju bi pričakovali, da bi jim lokalna skupnost ponudila lokacijo ali pa vsaj podprla eno od lokacij, predlaganih s strani gasilcev. Kljub temu pa je predlog gradbenega odbora potrdil tudi 114. občni zbor PGD Železniki leta 2012.

Člani in članice PGD so začeli z obnovo v novembru 2011 in jo dokončali pomladi 2014. Najprej so spraznili notranjost, odstranili neustrezno opremo, odklopili vodovodno in elektro inštalacijo, odrezali neuporabne cevi za ogrevanje in dovod komprimiranega zraka.

Nato je sledila priprava za umestitev medetaže v obstoječi objekt. Poskrbeli so za ustrezno temeljenje, vgradili stanovanjsko čistilno napravo in postavili jekleno konstrukcijo za medetažo. Sledilo je betoniranje betonske plošče, zidanje predelnih sten v spodnji etaži in v medetaži ter umestitev vseh potrebnih inštalacij. Nato so prostore ometali, položili ploščice in pobelili stene. Prostore je bilo

Notranjost stavbe PGD Železniki med obnovo in po njej. Vir: PGD Železniki.

Danes je to moderen gasilski dom s klicnim centrom, vendar glede na potrebe že premajhen. Vir: PGD Železniki.

treba samo še opremiti s stavbnim in notranjim pohištvom. Tako je popolnoma predelano orodišče končno postalo novi gasilski dom PGD Železniki. Za obnovo je PGD Železniki prispevala 78.000 EUR, občina 108.000 EUR, člani PGD pa so pri obnovi opravili 4.200 prostovoljnih ur.

Priključitev PIGD Alples k PGD Železniki

Leta 2016 so se k PGD Železniki uradno priključili člani in članice Prostovoljnega industrijskega gasilskega društva Alples, ki so ga 24. 5. 2016 na 12. seji

komisije za statusna vprašanja pri Gasilski zvezi Slovenije izbrisali in pripojili k PGD Železniki.

Gre za zgodbo, ki je nekako imela začetek že pred dobrimi 20 leti s prihodom Prostovoljnega gasilskega društva (PGD) Železniki v Industrijsko cono Alples.

17. 1. 2015 so člani PGD Železniki na 117. občnem zboru potrdili pridružitve članov in članic Prostovoljnega industrijskega društva (PIGD) Alples k PGD Železniki. Z združitvijo obeh društev v eno je največ pridobila lokalna skupnost, Gasilsko društvo pa je pridobilo bolj trdne temelje za nadaljnji razvoj, postali so močnejši, večji, odzivnejši, z več znanja in opreme. Za PGD Železniki je bil to največji dogo-

Člani PIGD Alples so se združili s PGD Železniki. Vir: PGD Železniki.

Gasilci v akciji.
Vir: PGD Železniki.

dek zadnjih 30 let ali več, saj gasilski dom, gasilska oprema in vozila brez gasilcev nimajo vrednosti. Od podjetja Alples Pohištvo, d. d., pa je PGD odkupila vso gasilsko opremo.

Gasilstvo danes

Danes je po podatkih, objavljenih v centralnem registru gasilcev Slovenije Vulkan, v Prostovoljnem gasilskem društvu Železniki 208 članov. Od tega je 49 operativnih članov, 24 gasilskih pripravnikov, 14 mladincev in 16 pionirjev, 6 rezervnih gasilcev, 103 veterani in 76 podpornih članov.

Filip Jelenc, ki je bil dolgoletni mentor mladim ga-

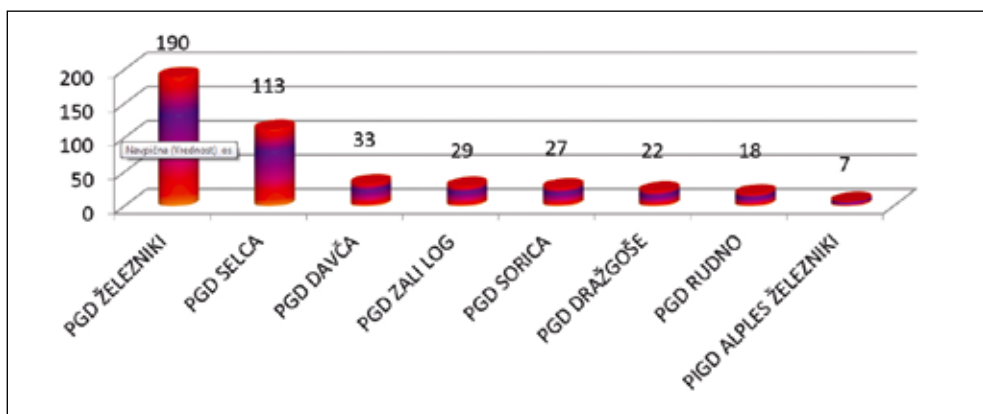
silcem, jim je položil na srce, da morajo pustiti svoje skrbi pred vrati društva in da so se gasilcem pridružili prostovoljno, vendar morajo delovati profesionalno. Prav tako velja, da ne moreš biti gasilec brez podpore družine.

V sodobnem času so se vloge in naloge gasilcev bistveno razširile, zato je nujno postalo nenehno izobraževanje. Že preden postaneš gasilec, moraš opraviti 180-urni tečaj in opraviti izpit.

Gasilci posredujejo ne le ob požarih, žal tudi ob premnogih poplavih, zlasti po letu 1990. Nepogrešljivi so ob razkritih strehah, grozečih plazovih, podrtih drevesih, zalitih kletih in tragičnih situacijah. Izvajajo požarno varovanje v podjetjih Alples, TRIIS in NIKO. Iščejo pogrešane osebe. Leta 1980

Podmladek
PGD Železniki.
Vir: PGD Železniki.

Vir: SPIN, Uprava za zaščito in reševanje Republike Slovenije.

so sodelovali pri snemanju televizijske nadaljevanke Dražgoška bitka, kjer so opravljali požarnovarnostne ukrepe zaradi uporabe vnetljivih tekočin in možnih požarov. Čistijo kanale meteornih vod, vodnjake z blatno črpalko. Pregledujejo gasilne aparate. V sušnih obdobjih dovažajo pitno vodo. Izvajajo redarstvo in požarno stražo na prireditvah. Izposojajo mize, klopi, stojnice, gasilsko opremo. Po potrebi vozijo kosovne odpadke v zbirni center Studeno. Očistijo lokalne ceste, dvorišča, škarpe, ograje. Vzgajajo mladi rod gasilcev. Pripravljajo se za tekmovanja in kvize. Ob novem letu pripravijo

in po domovih nosijo svoj koledar, ki je pomemben vir dohodka PGD. Organizirajo prireditev oziroma koncert z naslovom Bodimo nocoj vsi gasilci, ki prav tako prispeva k financiranju društva. Poudariti pa moramo, da veliko delovnih organizacij in zasebnikov društvu vsakoletno donira finančna sredstva.

Leta 2016 pa je 21 članov PGD Železniki opravilo tečaj in izpit za certificiranega prvega posredovalca: torej znajo nuditi prvo pomoč obolelim in poškodovanim osebam pred prihodom ekipe nujne medicinske pomoči. Znajo uprabljati AED – zunanji defibrilator in oživljati. Posredujejo v primeru srčnih

Moštvo Prostovoljnega gasilskega društva Železniki v juliju 2018. Foto: Janez Tolar

zastojev, nezavesti, tujkov v zgornjih dihalnih poteh, hudih krvavitev, hudih bolečin v prsnem košu in v primeru suma na možgansko kap. Ta pomoč je ključnega pomena za naše območje, saj mora priti ekipa nujne medicinske pomoči iz Škofje Loke. Ko je ogroženo človeško življenje, so pomembne sekunde, ne minute! Od trenutka, ko se oseba zgrudi na tla, preneha dihati, je z vsako minuto, ko ji nihče ne pomaga, 10 odstotkov manj možnosti za preživetje brez posledic, po 10 minutah so te možnosti že zelo majhne!

Če pogledamo število intervencij v letih od 2005 do 2017, so jih v PGD Železniki opravili 190 ali 43 odstotkov vseh intervencij na področju Selške doline.

Poleg rednega dela, vaj in intervencij so dokazali, zakaj so gasilci, ko so za invalidnega sina pokojnega bivšega načelnika PGD Železniki Franca Žaberla

zgradili dvigalo. Z donacijami in koncertom jim je uspelo zbrati 15.000 evrov, v sodelovanju z obrtniki so izvajali gradbena dela in opravili 450 ur prostovoljnega dela. Uredili so okolico in teraso ter plačali popolno obnovitev invalidskega vozička.

Njihovo predano delo, ki ga v lokalni skupnosti pogosto prezremo, ker se nam zdi samoumevno, je bilo opaženo na nacionalni ravni, in tako je bil član PGD Železniki Rok Habjan izbran za gasilca leta 2016 na drugem Dnevu nacionalne varnosti, ki so ga v Ljubljani priredili IVK Inštitut za varnostno kulturo ter Fakulteta za varnostne vede in Fakulteta za družbene vede. Priznanje posamezniku je tudi priznanje celotnemu Prostovoljnemu gasilskemu društvu Železniki, ki deluje že 120 let.

Vsem bralcem Železnih niti želim, da jim ne bi bilo nikoli treba klicati gasilcev "NA POMOČ!".

Zahvaljujem se informatorjem Damjanu Mohoriču, Milošu Kamenšku, Klemenu Šmidu in Aleksu Hajdinjaku.

Viri:

Anton Globočnik, Železniki: rudarski in fužinarski kraj, PAN Dražgoše, 1999

Publikacija PGD 1898–1998

Izgradnja gasilskega doma PGD Železniki, Damjan Mohorič.

Govor Franca Žaberla ob 90-letnici društva.

Kronika PGD Železniki ob 110-letnici.

Ana Šubic, Živita za pomoč drugim, Gorenjski glas, 30. 10. 2017, Glasilo DO Iskra Železniki, leto viii, št. 4, avgust 1988.

